

EN DEFENSA DE LA PROXIMITAT

NACHO COLLADO GONSÀLVES

“Veïnes sense cap tipus de pràctica activista es barregen amb altres que pertanyen a diversos moviments socials. No es coneixen, encara que segurament s’havien creuat moltes vegades pels carrers propers a les seues cases en les interseccions dels seus barris. Però les seues inquietuds i necessitats no s’havien trobat mai. Ara, que ens condiciona una pandèmia i un confinament que ha augmentat i ha fet visibles les necessitats fora i dins de les vivendes, pareix que els camins porten a llocs comuns.”

A VALÈNCIA, com segur que passa en altres tantes ciutats, la durada del confinament ha donat per transitar per diferents fases de participació i cures col·lectives. En un primer moment s’encetaren iniciatives des de l’activisme de barri; poc després, en mig d’una forta preocupació pel que pareixia un gir autoritari de la societat, es donà cert replegament per la manca de dinamisme i de capacitat d’interacció dels moviments socials amb les classes populars; i per últim, un nou moment d’activitat amb una interessant interacció entre la participació espontània i la prèviament organitzada. Intuïm que en esta última fase es comparteix un atribut allà on s’està produint una escalada de la implicació: la proximitat.

Les xarxes de suport mutu en el confinament

Podem posar exemples on trobem característiques paregudes entre la diversitat d’experiències que sorgeixen però, al mateix temps, hi veiem singularitats que fan d’aquests espais llocs particulars d’activitat col·lectiva. I com a element habitual en tots: la

proximitat que provoca que les pràctiques comunes siguin diverses perquè procedeixen dels espais on se situen. És a dir, són pròpies dels espais que habiten.

Hem passat de les xarxes de cures a les xarxes d’aliments. Mitjançant les primeres es pretenia connectar necessitats amb possibilitats (necessitat-suport) però necessiten reconfigurar-se per trobar unes confiançaes que no existien prèviament, i sense les quals el suport mutu no pot donar-se de manera fàcil. Les segones, en canvi, funcionen com un punt de partida per teixir des de la base espais de confiança entre veïnes que mai no s’havien acompanyat en les seues vides.

Ens referim a xarxes d’aliments¹ com la de Benimaclet, on l’autogestió dels indrets on es diposita l’aliment és el punt clau; la del Cabanyal, impulsada i dinamitzada per una assemblea del barri; o la de La Saïdia, on la que la iniciativa va sorgir des d’algunes veïnes no organitzades que han trobat en l’assemblea del barri

---

1. Experiències informades mitjançant diferents membres de la xarxa d’assemblees EntreBarris.

una estructura per a expandir, difondre i dotar d'un discurs crític el que estaven fent.

No són les úniques pràctiques comunes en la ciutat: concerts als balcons que, després de més de cinquanta dies han generat confiança, simpaties i, de fet, sentiment de comunitat; o dones majors que han dirigit els seus coneixements de costura cap a la producció de mascaretes que reparteixen a col·lectius, centres sanitaris i gent del seu voltant; també esmorzars, festes de disfresses, converses balcó a balcó omplien les nostres llibretes d'experiències que han germinat cada dia a la comunitat.

Habitar la proximitat pel dret a la ciutat

La sospita és clara: la llavor d'estes pràctiques que donen peu a la interrelació entre el moviment autònom de la ciutat i la resta de la comunitat que no s'havia interessat fins ara pels relats del comú, amb excepcions clares i determinades, és la proximitat. L'impuls a la producció de sinergies entre els habitants i les assemblees i els moviments socials apareix quan s'arrelen al barri i participen de/amb/i a partir d'ell. La construcció de baix a baix i cap a baix. Horizontalitat radical que respon a les necessitats i els dolors de la col·lectivitat i que articula les respostes i pràctiques comunes des del que és proper i tocable.

L'aprenentatge ho tenim davant: la comunitat només es pot defensar des de les confiançaes comunes que només poden existir en, i des de, la proximitat, que és també la que ens permetrà generar economies

d'escalas humanes i facilitar el treball reproductiu. En definitiva, hem de defensar la proximitat com un element central del dret a la ciutat, que requereix de la implicació creativa dels habitants respecte al seu hàbitat. Justament el que veiem que passa ara mateix en determinats barris. La pregunta que ens hem de fer ara serà: què passa en les zones en què no hi ha organització veïnal mínimament estructurada? Pel que sabem i des de la idea que segur que estan succeint diverses pràctiques de cures comunes, la seua escala i la visibilitat que tenen per convertir-se en relats que disputen l'hegemonia són més limitades.

En la ciutat, la manera com es relacionen els àtoms urbans configura d'una forma molt clara les vides dels seus habitants i, també, de les pràctiques comunes. Hem vist abans la importància que té el què és proper amb el sorgiment d'experiències de suport mutu dotades d'un relat comú i, en conseqüència, en el camí cap al dret a la ciutat. Però com s'articula tot això? Doncs bé, si sabem que «pròxim» és espai i és temps², i això vol dir que per definició la proximitat és una mesura i per tant requereix d'un origen, sabem també que necessitem d'un lloc del que partir per articular-la. Nosaltres hem trobat este punt en la idea de la llar.

2. Marquet Sardà, Oriol (2015). *Redescubrir la proximidad urbana. Componentes socioespaciales de la movilidad cotidiana sostenible en Barcelona*. UAB.

Sobre la mesa. Foto: Esteban Román Mejía.

La llar és pròxima

Ja hem parlat en altres articles³ de la llar com un lloc privilegiat des del qual construir el dret a la ciutat, on històricament l'ésser humà s'ha desenvolupat i ha encetat la seua aproximació al món exterior. Etimològicament prové de "llar de foc" i ens remet a "foc" però també a "lloc" i a "llum". És per tant on té cabuda l'ajuntament humà⁴ al voltant del foc,

---

3. Nacho Collado Gonsálvez. Entre el derecho a la ciudad y a la vivienda: el hogar. *Crítica Urbana* Vol.3 núm. 12, mayo 2020.

4. Josep Maria Esquirol (2016). *La resistència íntima. Assaig d'una filosofia de la proximitat*. Ed. Acantilado.

com a refugi, i més enllà com a espai càlid, confortable i on trobem la llum que il·lumina l'ombra en un sentit què fa referència a allò reflexiu i crític.

Doncs bé, la idea de proximitat és central per a arribar a la llar. I al mateix temps, la segona és possiblement l'element principal a l'hora d'establir i definir la primera. És l'origen per mesurar-la i, per tant, l'element des del qual s'inicia el fet urbà i la defensa del dret a la ciutat. La defensa de la llar, i per tant de la proximitat, és el món des del qual articular qualsevol resposta popular que nasca de la comunitat amb intenció de construir un relat comú.

NOTA SOBRE EL AUTOR

Nacho Collado Gosálvez és advocat, investigador i soci d'El Rogle, Mediació Recerca i Advocacia, una cooperativa valenciana dedicada a la defensa del dret a l'habitatge. Té un màster en mediació i està estudiant Màster de Ciutat i Urbanisme (UOC). Participa a diversos col·lectius pel dret a la vivenda i a la ciutat, com Entrebarris, a València.